

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2019 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu, VI Wydział Gospodarczy na posiedzeniu w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Wojciech Modrzyński

Po rozpoznaniu w dniu 13 września 2019 r. w Toruniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) spółka z o.o. w C. przeciwko: S. K. o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 21 czerwca 2019 roku w sprawie V GC 426/19

postanawia:
oddalić zażalenie

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2019 roku w sprawie sygn. akt V GC 426/19, Sąd Rejonowy w T. oddalił wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, iż pozwana prowadzi działalność gospodarczą w miejscowości P. pod (...) (...). W załączonym do sprzeciwu oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania pozwana wskazała, że miesięczny dochód z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej to ok. 2000 zł., zaś dochód jej męża uzyskiwany z gospodarstwa rolnego to ok. 1000 zł. Pozwana nie podała innych źródeł otrzymywania dochodu. Z oświadczenia wynika, że razem z mężem w ustawowej wspólności majątkowej są właścicielami nieruchomości rolnej o pow. 5 ha o wartości ok. 250 000 zł. Pozwana nie wykazała, że posiada inne nieruchomości oraz jakiegokolwiek oszczędności. W posiadaniu pozwanej jest samochód marki (...) o wartości 25 000 zł. Wydatki związane z wyżywieniem całej rodziny pozwana określiła na kwotę ok. 2000 zł miesięcznie. Pozostałe wydatki to: opłata za prąd - 200 zł, za wodę - 180 zł, opłata za wywóz śmieci ((...)) - 50 zł, za opał - 400 zł, zakup środków czystości - 200 zł, zakup leków - 100 zł i zakup odzieży - 500 zł. Ponadto pozwana zobowiązana jest do spłaty kredytu w wysokości 400 000 zł, którego rata miesięczna wynosi 1200 zł i leasingu w kwocie 2000 zł miesięcznie. W oświadczeniu pozwana nie wskazała na inne zobowiązania wobec wierzycieli.

Jednocześnie Sąd Rejonowy wskazał, iż w uzupełnieniu wniosku o zwolnienie od kosztów pozwana dołączyła raporty kasowe za ostatnie trzy miesiące oraz wyciągi z rachunków bankowych, wskazujących stan konta i obrót środkami pieniężnymi na koncie za ostatnie trzy miesiące oraz wykazanie, wykazała dochód i przychód uzyskany w 2018 r.

W ocenie Sądu Rejonowego wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd I instancji wskazał, iż przepis art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2019, poz. 785 j.t.) stanowi, że zwolnienia od kosztów sądowych może domagać się osoba fizyczna, która złożyła oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Instytucja zwolnienia z kosztów sądowych jest formą pomocy udzielanej przez Skarb Państwa osobom najbiedniejszym, aby w ten sposób pomóc im w sądowym dochodzeniu roszczeń. W związku z tym powinno mieć ono miejsce tylko w

sytuacjach wyjątkowych, zasługujących na szczególne uwzględnienie. Ubiegający się o taką pomoc powinien więc w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach, do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny, a dopiero gdyby poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające - może zwrócić się o pomoc państwa. Jednocześnie dla wydatków związanych z prowadzeniem procesu, strona powinna

znaleźć pokrycie w swych dochodach przez odpowiednie ograniczenie innych wydatków nie będących niezbędnymi dla utrzymania.

Po analizie sytuacji materialnej pozwanej Sąd Rejonowy uznał, że brak jest podstaw do zwolnienia jej od kosztów sądowych. W 2018 roku pozwana osiągnęła przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej w wysokości 4 853 164,95 zł, w tym dochód osiągnął kwotę 67.957,62 zł. Należy zauważyć, że pozwana nie poniosła przy tym straty, uzyskała natomiast nadpłatę w kwocie 1 665 zł.

Z załączonych przez pozwaną wyciągów z rachunków bankowych ((...) i (...) w T.) za trzy ostatnie miesiące wynika, że pozwana odnotowuje wpływy gotówki, a ujemne salda końcowe są niewielkie. Wskazać trzeba, że wydatki na koszty sądowe nie mogą być mniej uprzywilejowane niż inne wydatki przedsiębiorcy. Pozwana powinna zatem zabezpieczyć środki pieniężne w celu poniesienia kosztów sądowych, które w stosunku do skali uzyskiwanego przychodu są niskie.

Zdaniem Sądu również miesięczna rata kredytu w kwocie 1200 zł i leasingu w kwocie 2000 zł nie uzasadnia uwzględniania wniosku pozwanej. Okoliczność, że pozwana musi spłacać zaciągnięty kredyt przewyższający jej możliwości płatnicze, nie uzasadnia przerwania na Skarb Państwa obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. Prowadząc działalność gospodarczą należy liczyć się z koniecznością regulowania różnych ciężarów finansowych. Strona postępowania sądowego, w szczególności będąca aktywnym przedsiębiorcą, powinna liczyć się z koniecznością ponoszenia związanych z tym postępowaniem kosztów sądowych i z góry zabezpieczyć stosowne środki na ten cel. Wszczywanie procesów sądowych stanowi bowiem nieodłączny element prowadzenia działalności gospodarczej. Nie należy bowiem traktować preferencyjnie należności prywatnoprawnych, które mają równy status z należnościami Skarbu Państwa.

Ponadto Sąd Rejonowy zauważył, iż na chwilę obecną nie ma kosztów sądowych obciążających pozwaną (ani kosztów zastępstwa procesowego), o których Sąd wcześniej orzekł w wydanym nakazie zapłaty z dnia 19 marca 2019 r., gdyż skuteczne wniesienie sprzeciwu przez pozwaną spowodowało utratę mocy nakazu zapłaty w całości (art. 505 k.p.c.). Nie wiadomo ponadto, czy koszty sądowe powstaną na dalszym etapie postępowania. Gdyby jednak zaszła konieczność poniesienia przez pozwaną ewentualnych kosztów, to zdaniem Sądu nie stanowi to dla pozwanej zbyt dużego obciążenia finansowego i nie spowoduje uszczerbku koniecznego dla utrzymania siebie i rodziny. Obecna sytuacja finansowa pozwanej nie uzasadnia przerwania na Skarb Państwa obowiązku ponoszenia w całości kosztów sądowych i z tego względu wnioski pozwanej nie zasługują na uwzględnienie.

W tej sytuacji, Sąd na podstawie art. 102 a contrario ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, oddalił wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zażalenie na powyższe rozstrzygnięcie złożyła pozwana, zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 233§1 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd I instancji w sposób dowolny i wybiórczy materiału dowodowego w sprawie i uznanie, że uiszczenie kosztów sądowych przez pozwaną nie prowadziłoby do uszczerbku utrzymania koniecznego pozwanej i jej rodziny oraz art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że pozwana jest w stanie ponieść koszty sądowe bez uszczerbku utrzymania koniecznego. Wobec powyższych zarzutów pełnomocnik pozwanej wniosł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zwolnienie pozwanej od kosztów sądowych w całości lub ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W ocenie Sądu Okręgowego zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom skarżącego, stan faktyczny w sprawie został właściwie ustalony przez Sąd Rejonowy i jest wystarczający dla oceny zażalenia. W istotnym dla rozstrzygnięcia zakresie, ustalenia Sądu Rejonowego w zakresie sytuacji materialnej pozwanej są zgodne z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności złożonych dokumentów a ocena dowodów, wbrew stanowisku pełnomocnika pozwanej odpowiada treści art. 233§1 k.p.c. i mieści się w określonych w nim granicach swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodowej całości materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233§1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd

pierwszej instancji uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. W ocenie Sądu Okręgowego, rozumowanie przeprowadzone przez Sąd Rejonowy jest logiczne, konsekwentne i nie sprzeciwia się zasadom logiki oraz doświadczenia życiowego. Dla podważenia prawidłowości tejże oceny nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej, niż przyjął Sąd doniosłości poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena Sądu. W omawianej sprawie Sąd Rejonowy uwzględnił wszystkie złożone przez pozwaną dokumenty i oświadczenia dotyczące jej stanu majątkowego i wyciągnął z nich prawidłowe wnioski.

Na uwzględnienie nie zasługuje również zarzut naruszenia art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz.U. z 2019 roku, poz. 785). Rozstrzygając wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych Sąd porównuje wysokość nałożonego na stronę obowiązku uiszczenia kosztów sądowych do jej ogólnej sytuacji majątkowej. Dopiero bowiem zestawienie tych dwóch elementów pozwala na ocenę czy obowiązek uiszczenia kosztów sądowych będzie powodował uszczerbek utrzymania koniecznego osoby ubiegającej się. Prawidłowo zatem Sąd Rejonowy uznał za przedwczesny wniosek pozwanej o zwolnienie od kosztów sądowych, skoro nie została ona zobowiązana do ich pokrycia.

Zgodzić się należy także ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż na pozwanej jako przedsiębiorcy ciąży szczególnie obowiązek uwzględniania wydatków na koszty sądowe w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Procesy sądowe są bowiem koniecznym elementem obrotu gospodarczego, dlatego przedsiębiorcy powinni uwzględniać związane z nimi koszty przy planowaniu przyszłych wydatków. Warto podkreślić, iż koszty procesu mają z zasady charakter zwrotny (art. 98 § 1 k.p.c.), zatem zachodzi konieczność tymczasowego ich wyłożenia, możliwa do pokonania - przy przejściowym braku własnych środków - w drodze kredytowania. Zgodzić się należy także ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż uwzględnienie zobowiązań obciążających osobę ubiegającą się o zwolnienie od kosztów sądowych względem osób trzecich nie może wyprzedzać obowiązków tej osoby wobec Skarbu Państwa z tytułu pokrycia kosztów sądowych. Zwolnienie od kosztów stanowi formę kredytu udzielanego stronie ze Skarbu Państwa. Kredyty i inne zobowiązania zaciągnięte w bankach, czy u osób trzecich nie mogą wyprzedzać obowiązków strony względem Skarbu Państwa. Sąd rozpoznający wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych musi mieć na uwadze nie tylko prawo strony do Sądu, ale także interes państwa. Zwolnienie od kosztów jest bowiem uszczupleniem dochodu Państwa (Tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 23 marca 2010 roku, 1IPZ 2/10, Lex 585787). Uwzględnienie wniosku o zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych następuje po rozważeniu przez Sąd okoliczności odnoszących się do stanu rodzinnego, majątkowego, dochodów i źródeł utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie. Wymaganie to wiąże się między innymi z tym, że zwolnienie, szczególnie przedsiębiorcy z obowiązku uiszczenia przez niego kosztów sądowych może prowadzić do sytuacji, w której dochodzenie swych racji na drodze postępowania sądowego - zwłaszcza w razie przegrania sporu przez osobę zwolnioną od kosztów sądowych - następuje na koszt Skarbu Państwa, a więc wszystkich podatników. Opłaty sądowe stanowią rodzaj danin publicznych. Zwolnienia od ponoszenia tego rodzaju danin stanowi odstępstwo od konstytucyjnego obowiązku ich powszechnego i równego ponoszenia, wynikającego z art. 84 Konstytucji RP. Dlatego też zwolnienia mogą być stosowane w sytuacjach wyjątkowych, gdy istnieją uzasadnione powody do przerzucenia ciężaru dotyczącego danej osoby na współobywateli. Z ich bowiem środków pochodzą dochody budżetu państwa, z których pokrywa się koszty postępowania sądowego w razie zwolnienia skarżącego z obowiązku ich ponoszenia (Tak SN w postanowieniu z 19 marca 2010 roku II PZ 34/09 Lex 603836).

Skoro pozwana posiadała zdolność do zaciągania zobowiązań kredytowych, w tym umów leasingowych to uznać należy, iż jej sytuacja materialna nie jest zła. Tylko w wyjątkowych sytuacjach zobowiązania przedsiębiorcy względem osób trzecich (banków, firm leasingowych itp.) mogą wyprzedzać obowiązki przedsiębiorcy względem Skarbu Państwa z tytułu danin publicznych do jakich należą koszty sądowe. Taka jednak sytuacji nie zachodzi w omawianej sprawie. Zatem prawidłowo Sąd Rejonowy ocenił sytuację majątkową pozwanej i wyciągnął z niej właściwe wnioski.

W tej sytuacji zarzuty pełnomocnika pozwanej uznać należy za nieuprawnioną polemikę ze stanowiskiem Sądu I instancji.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy na mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 397§2 k.p.c. orzekł jak postanowieniu i oddalił zażalenie jako bezzasadne.